VÍTÁNÍ SLUNCE

Listopad 1989 a queer lidé

Tak zvaná sametová revoluce v listopadu a prosinci roku 1989 neznamenala jen významný milník politických dějin v Evropě, ale také zásadní zlom v moderních dějinách emancipace LGBTIQ+ lidí. Dvacáté století bylo plné paradoxů: socialistické Československo sice v roce 1960 odtrestnilo homosexualitu, ale o respektu a přijetí se dalo mluvit jen stěží. Proti diskriminaci a represi queer lidí se paralelně bojovalo i na kapitalistickém západě. Listopad 1989 nepřinesl respekt a toleranci jako mávnutím kouzelného proutku, předsudky přetrvávaly a k narovnání práv queer lidí jsme se nedopracovali ani v roce 2024. Přesto předkládaná výstava *Vítání slunce* ukazuje, že listopadový převrat byl zcela zásadním impulzem pro novodobý boj za práva queer menšin, i když jisté počátky organizování se a formulování politických požadavků můžeme vysledovat už v pár letech před revolucí.

Výstavu jsme pojmenovali *Vítání slunce*. Považuji tento slogan za dobrou metaforu pro optimismus a energii, s níž se začali aktivisté a aktivistky organizovat, a pro touhu a vůli změnit svět pro queer lidi k lepšímu. Tímto heslem uvedl první číslo nového časopisu pro gaye a lesby *Lambda* Jiří Louženský. V úvodníku nazvaném „Vítání slunce“ psal: „*Dost bylo trýzně, pokory a ponížení. Dost bylo obav, co bude zítra. Dost bylo bázně z vlastního stínu. Končí vláda tmy a opět vychází slunce.* […] *Vychází slunce. Rodí se nový život. Život nás všech.*“

Foto Zuzana Lazarová

Texty a koncepce:
PhDr. Ladislav Jackson, Ph.D.

Archivní materiál: Archiv a sbírka Společnosti pro queer paměť, z. s.

Produkce: Společnost pro queer paměť, z. s., ve spolupráci s Prague Pride, z. s.

Tisk: Knihařská dílna Fakulty výtvarných umění VUT v Brně

Praha 2024

Zdroje:
Archiv, knihovna a sbírka Společnosti pro queer paměť
Jan Seidl a kol.: *Od žaláře k oltáři: Emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti,* Brno 2013
Pavel Himl; Jan Seidl; Franz Schindler (ed.), *„Miluji tvory svého pohlaví“. Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí,* Praha 2013
Jan Seidl a kol., *Teplá Praha: Průvodce po queer historii hlavního města 1380–2000,* Brno 2014

Společnost pro queer paměť

PRAGUE PRIDE

Výstava byla realizována díky podpoře hl. města Prahy celoroční činnosti Společnosti pro queer paměť

PRAHA PRAGUE PRAGA PRAG

Život před rokem 1989

Queer lidé před rokem 1989 sice nebyli trestně stíháni za stejnopohlavní sex nad 18 let, mohli se ale dostat do konfliktu se zákonem při styku s osobou pod 18 let (věková hranice heterosexuální styk byla 15 let), nebo při „veřejném pobuřování“, což mohlo znamenat prakticky cokoli. Queer lidé také byli vydíráni svou sexuální orientací na pracovišti nebo byli šikanováni ze strany institucí veřejného zdraví. Gay muži na příklad byli nesmyslně pořád dokola předvoláváni na testování proti určitým typům sexuálně přenosných chorob. Queer lidé neměli žádnou ochranu a často měli ztížený přístup k bydlení, protože socialistický stát podporoval bydlení mladých (heterosexuálních) párů a rodin. Samostatné bydlení, které je ke queer životu potřeba, tak bylo nedosažitelným snem pro mnoho queer lidí. Museli se buď trápit v nepřijímajících a netolerantních rodinách nebo se uchylovali k sdílenému bydlení, což zase přinášelo jiné nevýhody a nástrahy. Socialistický stát homosexualitu odtrestnil v roce 1960, nicméně stigma, stereotypy a předsudky přetrvávaly. Pandemie HIV, která se po roce 1983 rozšířila i v Československu, situaci nevylepšila: queer lidé a především gay muži byli záhy vykresleni jako promiskuitní přenašeči tohoto „moru homosexuálů“.

Byt Antonína Bartoše, asi 80. léta

Chata Oty Tasinata, asi 80. léta

Jaroslav Kastelán: Lambda výlet, 1988

Ryszard Kisiel: T-Club, 1981

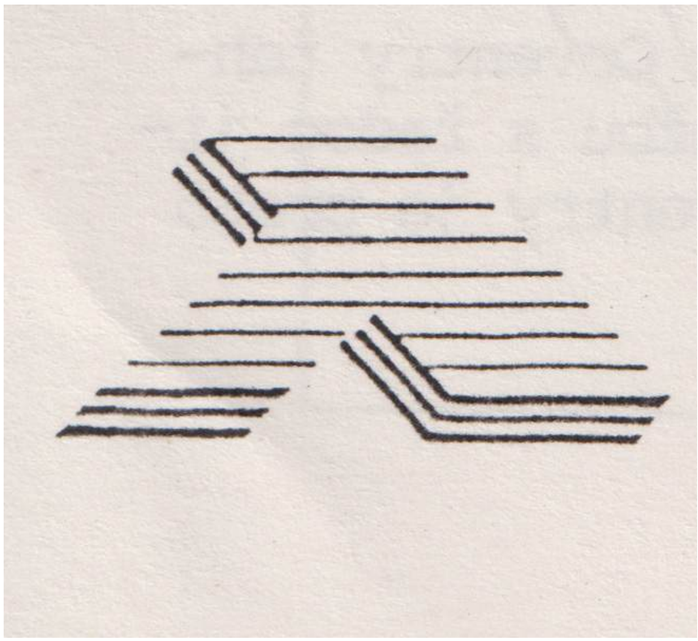
To bylo ještě před revolucí. Ne to byl nějakej osmdesátej ... šestej, sedmej rok. A já jsem ho navštívil večer a on tam měl kluka u sebe. Já jsem říkal, tak nebudu rušit, on říkal: „Pojď dál. Sedni si, sedni si.“ No a kluk jako řekl, že si skočí na záchod a utekl. Za chvilku tam přišli policajti, ten kluk byl nasazenej.

Možností vytvořit bezpečný prostor nebylo mnoho: byly to buď tzv. salony, polosoukromé prostory, kde mohli „známí známých“ najít útočiště, nebo soukromé byty, organizované soukromé večírky nebo druhé bydlení – chaty a chalupy. Dále to byly oficiální podniky: T Club, diskotéka U Petra Voka a v Brně podnik U Richarda. Zvlášť pražské podniky ale nebyly pro každého, jak o tom svědčí jedna z mála reportáží o queer lidech v Praze před revolucí, která vyšla začátkem prosince 1989 v časopise Gai Pied. Psalo se v ní: *„Homosexuálové v Praze vedou konspirativní život, ale jakoby úmyslně nestřeží příliš dokonale svá tajemství.* […] *V okolí Václavského náměstí se najde pár nočních podniků, prý výhradně homosexuálních. Přijetí tam není příliš pohostinné. Pražským homosexuálním snobům vyhovuje T klub. Je naprosto naivní doufat, že se tam dostanete bez předběžné rezervace stolu několik dní předem.* […] *Stejně to vypadá U Petra Voka – další jeviště života pražských gays, na předměstí, v jakési městské zemi nikoho, v spíš odstrašující, matně osvětlené uličce ve vzdálené čtvrti Smíchov.* […] *Zamlžený skleněný štít, mříž, podezíravá gorila, která se po desátém zazvonění uvolí odemknout.* […] *Pořád stejný vzor na ubohé tapisérii, zrcadla jakoby umělecky roztříštěná, křišťálové, mihotavé a cinkající ověsky lustrů...“*

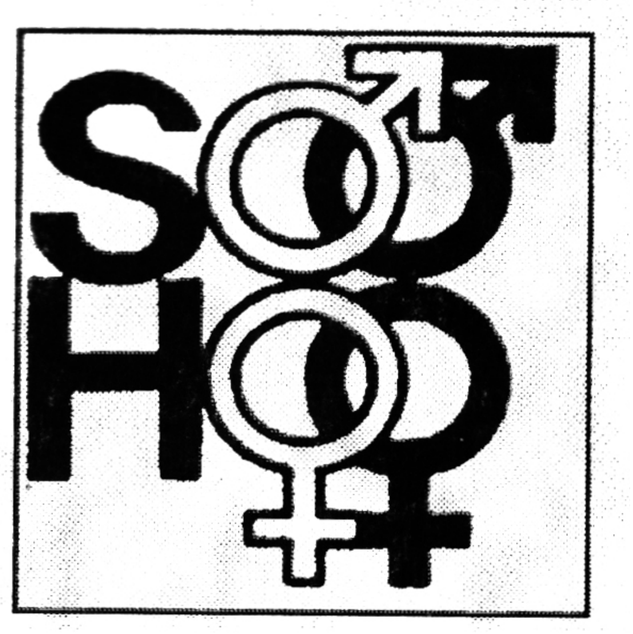
02.indd 1 10.11.2024 22:52:47

První organizace

První organizování před rokem 1989 představují tzv. terapeutické skupiny, které ale měly daleko více funkcí: seznamovací, volnočasovou atd. První založila v Brně v roce 1976 Dagmar Bártová, v roce 1982 vznikla skupina v Praze pod vedením Slavomíra Hubálka. Jak uvádí historik Jan Seidl, brněnská skupina byla méně formální, ale i kolem té pražské se brzy soustředily různé neformální aktivity, jako výlety, večírky a silvestrovské oslavy.
Od roku 1988 fungoval při Sexuologickém ústavu terapeutický klub, vedený osvícenými sexuology Ivo Procházkou a Antonínem Brzkem. V klubu se v této době sdružovalo 28 mužů a 3 ženy. Významnou postavou byl Jan Lány, který měl přehled o západních zahraničních gay a lesbických organizacích. On pojmenoval nově vzniklý klub Lambda, podle písmene řecké abecedy, které používali pro své označení některé zahraniční organizace. V dubnovém prvním čísle roku 1990 se v časopisu Lambdy odkazovali členové a členky hlavně k americkému hnutí Gay Liberation, symbol se rozšířil do Velké Británie, Itálie a Francie.
V průběhu roku 1989 se klub Lambda scházel v zasedací místnosti podniku Stavební geologie nebo v tehdejší kavárně Na Chmelnici na Jarově. Tehdy počet účastníků a účastnic dosahoval čtyřicítky.
Během listopadových událostí vylepil student Jiří Kříž plakáty vyzývající k rovnosti homosexuálních lidí. To podnítilo další aktivity a vytvoření skupiny především z řad studentů, mezi nimi byl také Daniel Sýkora, u nějž se skupina scházela, student francouzštiny Šimon Formánek a jeho partner Miloslav Krátký.
Výsledkem bylo založení Hnutí za rovnoprávnost

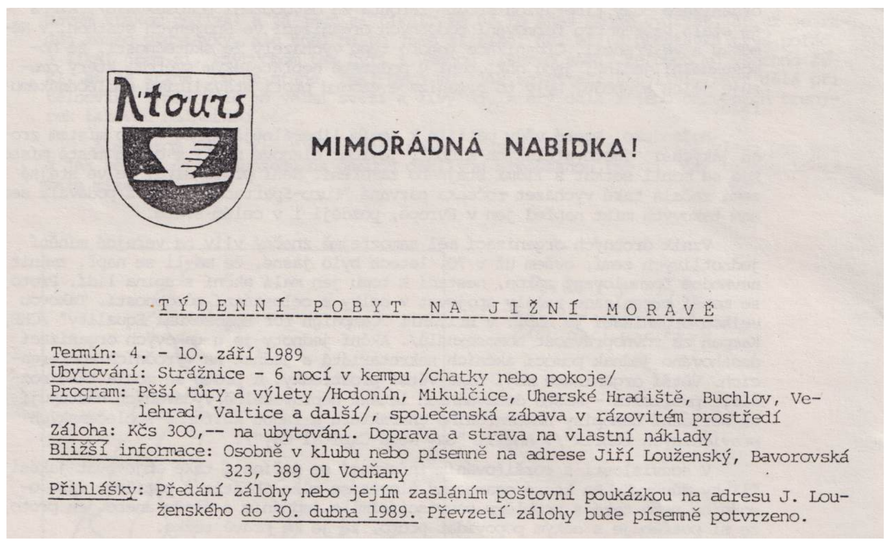

Logo Lambdy, 1988

Logo SOHO, 1990

homosexuálních občanů (HRHO). Sídlem byla Studentská rada na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a představitelem se stal Formánek. Současně vznikla v brněnské restauraci U Čápa moravská Lambda, na Slovensku Hnutie Ganymedes a Gay Help, která poskytovala bezprostřední pomoc a poradenství při sexuologické ambulanci v Bratislavě. Výrazným slovenským aktivistou byl Marian Vojtek. V Hradci Králové vznikla organizace Lega, která ale záhy dostala výpověď z nájmu kvůli homofobnímu udání a v činnosti dále nepokračovala. Lega se orientovala hlavně na gay věřící, jejími zakladateli byli Vlastimil Šmída a Oto Večeřa. Zásadní bylo v této době založení Společnosti AIDS pomoci, která v prevenci, diagnostice a v péči o lidi s virem HIV funguje dodnes.
HRHO mezitím zvolilo svého zástupce herce Jiřího Hromadu jako kandidáta do plánovaných voleb do Federálního shromáždění za HOS – Hnutí za občanskou svobodu. Hlavním programem bylo vyřazení diskriminačního paragrafu 244 z trestního zákoníku, který umožňoval homosexuální sex až od 18 let (v případě heterosexuálního styku byla hranice 15 let). Tento paragraf byl odstraněn, resp. vypuštěn z nového trestního zákoníku hned v létě roku 1990.
Z iniciativy Petra Folka byla na setkání gay iniciativ z celého Československa v Brně ve dnech 23. a 24. června roku 1990 založena zastřešující organizace: Sdružení organizací homosexuálních občanů v ČSFR (SOHO). HRHO se spojilo s Lambdou, slovenské Gay Help s Hnutím Ganymedes a dále fungovali pod jednotným názvem Ganymedes. SOHO sdružovalo dvě pražské organizace Lambdy, českobudějovickou, ostravskou a brněnskou organizaci Lambdy, východočeskou organizaci Lega, jihlavskou organizaci Gay kontakt, slovenské pobočky Ganymeda v Bratislavě, Košicích, Trnavě, v Trenčíně a v Prievidze, a Společnost AIDS pomoc. Kontaktním mistem byl také motel Rumcajs v Jičíně.

Ltours

MIMOŘÁDNÁ NABÍDKA!

TÝDENNÍ POBYT NA JIŽNÍ MORAVĚ

Termín: 4. - 10. září 1989
Ubytování: Strážnice - 6 nocí v kempu /chatky nebo pokoje/
Program: Pěší túry a výlety /Hodonín, Mikulčice, Uherské Hradiště, Buchlov, Velehrad, Valtice a další/, společenská zábava v rázovitém prostředí
Záloha: Kčs 300,-- na ubytování. Doprava a strava na vlastní náklady
Bližší informace: Osobně v klubu nebo písemně na adrese Jiří Louženský, Bavorovská 323, 389 01 Vodňany
Přihlášky: Předání zálohy nebo jejím zasláním poštovní poukázkou na adresu J. Louženského do 30. dubna 1989. Převzetí zálohy bude písemně potvrzeno.

Lambda Tours, 1989

...ale to už bylo až těsně po revoluci, to byl kluk, kterej učil na nějaký škole, což byly samý holky, byla to nějaká ekonomická škola. Tam vůbec kluci v tý škole nebyli a o něm se v tý škole prolákло, že je že je na kluky a vyhodili ho. Což bylo absurdní.

03.indd 1 10.11.2024 23:05:38

První demonstrace

První demonstraci, vstup organizace s jasnými politickými požadavky, uspořádala skupina HRHO kolem Šimona Formánka. Dne 25. února 1990 k výročí únorového převratu v roce 1948 promluvil na shromáždění na Staroměstském náměstí Václav Havel. Členové a přívrženci Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů v čele s Šimonem Formánkem rozvinuli transparenty vyzývajícími k rovnoprávnosti queer lidí. Václav Havel ve svém projevu hovořil o aktuálních krocích federální vlády a Federálního shromáždění, ale také o tom, že je třeba ukončit oslavy revoluce a pustit se do systematické práce budování demokracie. Podobný apel platil i na queer aktivisty, kteří v jeho splnění v následujících dvou letech úspěšně obstáli. Diskuse na samotném shromáždění byly vášnivé: dle dobové reportáže starší pán „homákům“ doporučil, aby zalezli do kanálů, starší dáma podotkla, že pokud se budou homosexuálové prezentovat veřejně, budou se určitě rodit mrzáci a sníží se porodnost, další paní se domnívala, že nemáme proč se cítit diskriminovaní, protože četla v novinách o našich klubech. První požadavky hnutí kolem Šimona Formánka bylo po vypuštění paragrafu 244 z trestního zákoníku zrušení policejního dohledu nad queer lidmi, vypuštění homosexuality z klasifikačního seznamu nemocí, dále požadovali právní ochranu před diskriminací na základě sexuální orientace a právní uznání homosexuálního vztahu. Přestože první číslo časopisu Lambda, které vyšlo ve svobodných poměrech, podporovalo Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů (HRHO) vedené Šimonem Formánkem, k jeho první akci se postavilo kriticky: „Nutno ocenit odvahu organizovat tuto akci, leč způsob provedení se mi nezdál zrovna nejvhodnější,“ psal přispěvatel Michal Rada. Rázný vstup do veřejného prostoru ukázal, že diskuse s většinovou veřejností o postavení queer lidí je možná, je účinné vyvracet řadu stereotypů, které mezi většinovou společností převládají, ale veřejné demonstrace patrně nejsou vhodnou platformou.
Otazníky panovaly i nad politickou orientací Formánkova pojetí aktivismu. Formánek byl poučen o francouzském anarchismu šedesátých let, dokonce svůj přístup později označil za „gayanarchismus“. Své požadavky chtěl prosazovat při veřejných demonstracích a jeho aktivismus byl obecně velmi radikální. Přestože později spolupracoval na vydávání SOHO revue, pozdější umírněnější aktivistický mainstream mu patrně příliš nevyhovoval a už se do něj nezapojoval.

Jaroslav Kastelán: dokumentace demonstrace HRHO, 1990

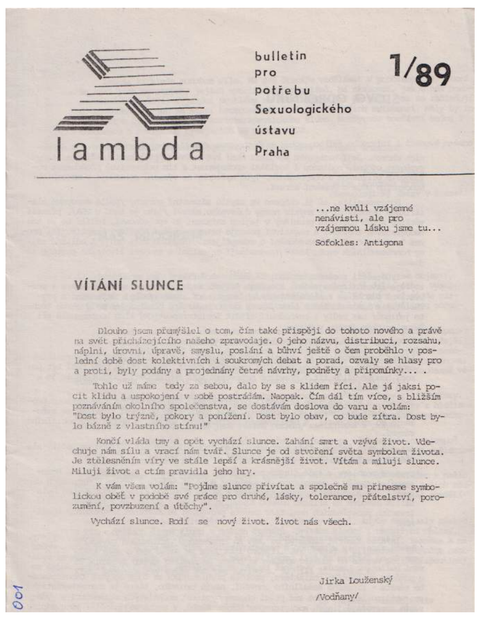

04.indd 1 10.11.2024 23:16:18

První časopisy před listopadem

Na jaře roku 1989 začal vycházet první gay časopis: *Lambda*. Vycházel pod hlavičkou Sexuologického ústavu v Praze, kde v té době působili dva osvícení sexuologové: Ivo Procházka a Antonín Brzek. Jednalo se oficiálně o terapeutický klub, avšak program prezentovaný na stránkách časopisu Lambda ukazuje spíš na neformální aktivity, jako výlety, kultura, oslavy. Do revoluce v listopadu roku 1989 vyšla čtyři čísla. Klíčové bylo založení Lambda Tours, jakési cestovní kanceláře, která organizovala tuzemské, později i zahraniční výlety a zájezdy pro členy skupiny Lambda.

Obsah bulletinu *Lambda* shrnul v první čísle časopis Stanislav Bobřík: chtěli zde publikovat úvahy, recenze, povídky, ukázky z literatury, články, které by pomáhaly se orientovat *„v problematice homosexuality z hlediska sociálního, kulturního, zdravotního a dalších.“* Lambda byla zaměřená na muže, ale nevylučovala budoucí rozšíření i na ženy. První číslo mělo osm stran, druhé, třetí a čtvrté dvanáct stran. Lambda byla zvolena po americkém vzoru, kdy tento symbol řecké abecedy použili gay aktivisté v New Yorku. V roce 1974 na mezinárodním kongresu gay organizací v Edinburghu byla lambda zvolena jako mezinárodní symbol gay emancipace. Právě rozsáhlý článek *„Co už tady bylo, když my jsme ještě nebyli“* o gay hnutí ve světě byl asi nejdůležitější součástí obsahu prvního čísla. Z kulturních témat se ve druhém čísle objevil článek Gay music, který byl kompilátem o gay populárních zpěvácích (Elton John) i gay ikonách (Judy Garland). Místo si zde našla i literární tvorba a hned od druhého čísla se zde začaly objevovat prvky nejprve německé kampaně proti šíření HIV, později redakce přišla s vlastním obsahem. Třetí číslo ročníku 1989 bylo téměř celé věnováno boji proti HIV/AIDS, ale také zde byla zahájena rubrika seznamovací inzerce. Čtvrté a poslední předrevoluční číslo bylo věnováno zprávám z cest (navázání spolupráce s organizacemi v NDR) a literární tvorbě.

lambda

bulletin pro potřebu Sexuologického ústavu Praha 1/89

...ne kvůli vzájemné nenávisti, ale pro vzájemnou lásku jsme tu...
Sofokles: Antigona

VÍTÁNÍ SLUNCE

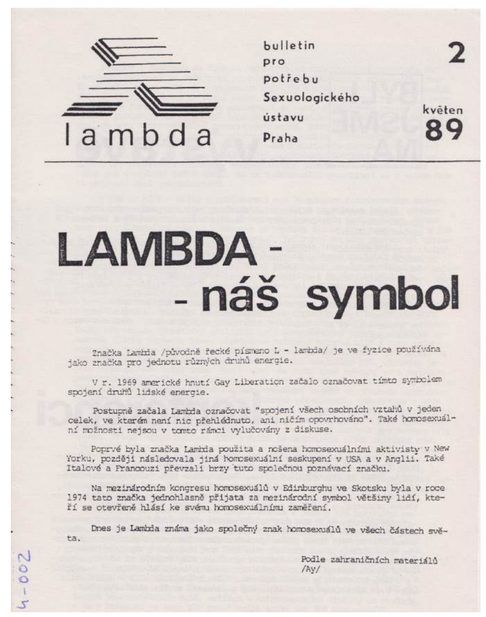
Dlouho jsem přemýšlel o tom, čím také přispěji do tohoto nového a právě na svět přicházejícího našeho zpravodaje. O jeho názvu, distribuci, rozsahu, náplni, úpravě, úpravě, smyslu, poslání a bůhví ještě o čem probíhlo v poslední době dost kolektivních i soukromých debat a porad, ozvaly se hlasy pro a proti, byly podány a projednány četné návrhy, podněty a připomínky... .

Tuhle už nám tady za sebou, dalo by se s klidem říci. Ale já jaksi pocit klidu a uspokojení v sobě postrádám. Naopak. Čím dál tím více, s bližším pozorováním okolního společenství, se dostávám doslova do varu a volám: "Dost bylo trýzně, pokory a ponížení. Dost bylo obav, co bude zítra. Dost bylo bázně z vlastního stínu!"

Vychází slunce. Rodí se nový život. Život nás všech.

Jirka Louženský
/Hodňany/

001

lambda

bulletin pro potřebu Sexuologického ústavu Praha 2 květen 89

LAMBDA - - náš symbol

Značka Lambda /původně řecké písmeno L - lambda/ je ve fyzice používána jako značka pro jednotku různých druhů energie.

V r. 1969 americké hnutí Gay Liberation začalo označovat tímto symbolem spojení druhů lidské energie.

Postupně začala Lambda označovat "spojení všech osobních vztahů v jeden celek, ve kterém není nic přehlédnuto, ani ničím opovrhováno". Také homosexuální možnosti nejsou v tomto ráci vyloučovány z diskuse.

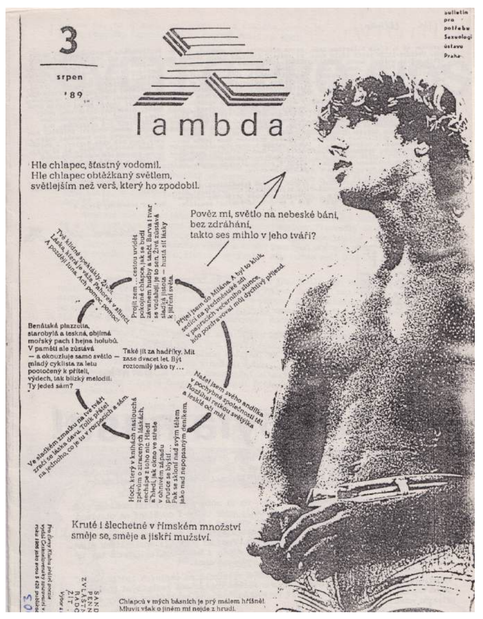
Poprvé byla značka Lambda použita a nošena homosexuálními aktivisty v New Yorku, později následovala jiná homosexuální seskupení v USA a v Anglii. Také Italové a Francouzi převzali brzy tuto společnou poznávací značku.

Na mezinárodním kongresu homosexuálů v Edinburghu ve Skotsku byla v roce 1974 tato značka jednohlasně přijata za mezinárodní symbol většiny lidí, kteří se otevřeně hlásí ke svému homosexuálnímu zaměření.

Dnes je Lambda známa jako společný znak homosexuálů ve všech částech světa.

Podle zahraničních materiálů
/hy/

4-002

3 srpen '89

lambda

Hle chlapec, šťastný vodomil.
Hle chlapec ozdobkaný světlem,
světlejším než verš, který ho zpodobil.

Pověz mi, světlo na nebeské bání,
bez zdráhání,
takto ses mihlo v jeho tváři?

Kruté i šlechetné v římském množství
směje se, směje a jiskří mužství.

Chlapců v mých básních je prý málem hříšně.
Mluvní však o jiném mi nejde z hrudi.

lambda

bulletin pro potřebu Sexuologického ústavu Praha 4 Říjen '89

BYLI JSME

Od 22. do 24. září jsme utužovali, či vlastně spíše kladli základní kameny k naší příštější spolupráci s kolegy v NDR. Po dohodě dr. Procházky s pražským sexuologickým ústavem a dr. Vogela s university v Jeně byla uspořádána třídenní akce pražského klubu "Lambda" hosty u cizí vysokoškolského klubu "Felix Halle". Je to vlastně volné sepřátelování homosexuálních, především mladých mužů (mnozí a ten /nevím/, jak pracuje při mládežnickém klubu FDJ "Nordlicht".

Ke vzniku klubu "Felix Halle" vedla však cesta přes církevní iniciativy. Oproti katolické církvi u nás má v NDR mnohem lepší podmínky pro svou činnost protestantská církev. Projevuje se to např. též v možnostech mimořádných zařízení a informačních vyměnách a podnětnější účasti o často velmi příležité činnosti té které církevní skupiny. Právě takto se na půdě evangelické farnosti v Weimaru začali východní homosexuálové scházet. Vzhledem k tomu, že v těchto skupinách se spojují nespokojení občané s různými názory, nemají tyto skupiny dlouhé a vydržují materiálně prostředky církevních organizací (finance, místnosti...), vlastního nebožensého života se ovšem účastní minimálně.

Postupně se homosexuálové začali snažit o mimo církev a sílen hledat vyhodnější platformu uskutečňování svých zájmů a přestav. Toto hledání bylo výrazně urychleno silnou osobností Ulriky Gillige (že vám hledej...!), která se skupinou svých věrných prevadila roku 1985 legalizaci tzv. Szontagsklubu, o němž byla zmínka už v minulém čísle Lambdy. Ten se měl pak s Berlínem rozrušit na celostátní organizaci.

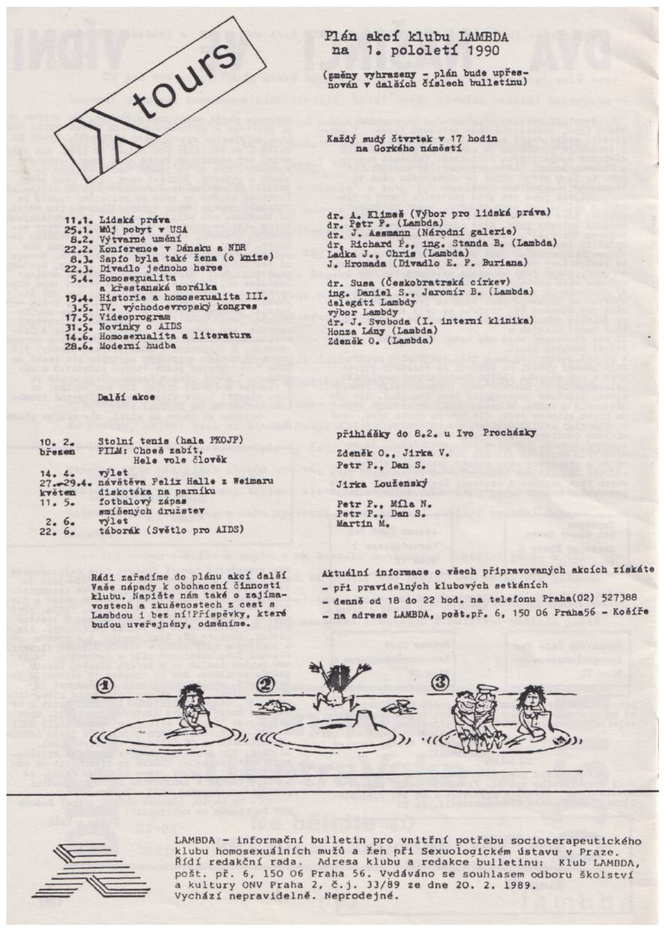
Avšak i u mnících severních soused jsou nedůmoci netrpělivi a proto zádi sáhli po nabídce základní organizace FDJ, jež disponuje po území republiky rozsáhlou sítí výborně vybavených mládežnických klubů. Tvrdí se dlouholetou tradicí a bohaté pozitivní činnostmi a organizováním volného času mladých. FDJ mládež a dnes intenzivně podporuje zakládání skupin homosexuálů při svých klubech praktikuje po vzoru Arbeiterstrand. "Felix Halle" je právě příkladem takového nového společenství, které dostávají různé názvy.

Pomalé jsme však měli možnost se během naší krátké návštěvy orientovat, je tento trend přidružených skupin, spůsobující významný odliv také členů Sonntagsklubu, poněkud dvojjediný skrmut. Na jedné straně poskytuje zařízením výborné hmotné zajištění pro jejich akce, na druhé straně spůsobuje určitou desintegraci celého tamx hnutí. Důsledkem toho je např. to, že naší přátelé v FDJ, seznámíci se v arbeiterkreisech i při příležitostech jiných akcí, nemají možnost se s námi setkat.

BYLI JSME NA KLUKAMA

WEIMAR ERFURT GERA

PRAHA

Plán akcí klubu LAMBDA
na 1. pololetí 1990

(změny vyhrazeny - plán bude upřesňován v dalších číslech bulletinu)

Každý sudý čtvrtek v 17 hodin
na Gorkého náměstí

11.1.	Lidská práva	dr. A. Klimeš (Výbor pro lidská práva)
25.1.	Můj pobyt v USA	dr. Petr F. (Lambda)
8.2.	Výtvarné umění	dr. J. Assmann (Národní galerie)
22.2.	Konference v Dánsku a NDR	dr. Richard P., ing. Standa B. (Lambda)
8.3.	Sapfo byla také žena (o knize)	Ladka J., Chris (Lambda)
22.3.	Divadlo jednoho herce	J. Hromada (Divadlo E. F. Buriana)
5.4.	Homosexualita a křesťanská morálka	dr. Susa (Československá církev)
19.4.	Historie a homosexualita III.	ing. Daniel S., Jaromír B. (Lambda)
3.5.	IV. východoevropský kongres	delegáti Lambdy
17.5.	Videoprogram	výbor Lambdy
31.5.	Novinky o AIDS	dr. J. Svoboda (I. interní klinika)
14.6.	Homosexualita a literatura	Honza Lány (Lambda)
28.6.	Moderní hudba	Zdeněk O. (Lambda)

Další akce

10. 2.	Stolní tenis (hala FKOJP)	přihlášky do 8.2. u Ivo Procházky
březen	FILM: Chceš zabít, Hele vole člověk	Zdeněk O., Jirka V.
14. 4.	výlet	Petr P., Dan S.
27.-29.4.	návštěva Felix Halle z Weimaru	Jirka Louženský
květen	diskotéka na parníku	
11. 5.	fotbalový zápas smíšených družstev	Petr P., Míla N.
2. 6.	výlet	Petr P., Dan S.
22. 6.	táborák (Světlo pro AIDS)	Martin M.

Nádi zařadíme do plánu akcí další Vaše nápady k obohacení činnosti klubu. Napište nám také o zajímavostech a zkušenostech z cest a Lambdou i bez ní! Příspěvky, které budou uveřejněny, odměníme.

Aktuální informace o všech připravovaných akcích získáte
- při pravidelných klubových setkáních
- denně od 18 do 22 hod. na telefonu Praha(02) 527388
- na adrese LAMBDA, pošt.př. 6, 150 06 Praha56 - Košíře

LAMBDA - informační bulletin pro vnitřní potřebu socioterapeutického klubu homosexuálních mužů a žen při Sexuologickém ústavu v Praze. Řídí redakční rada. Adresa klubu a redakce bulletinu: Klub LAMBDA, pošt. př. 6, 150 06 Praha 56. Vydáváno se souhlasem odboru školství a kultury ONV Praha 2, č.j. 33/89 ze dne 20. 2. 1989. Vychází nepravidelně. Neprodejné.

Lambda Tours na stránkách časopisu Lambda v roce 1989.

Do toho přišel Listopad. Takže pak se to rozjelo strašně rychle. Ta aktivita, tý už se to začalo tomu říkat Lambda, jako Klub Lambda a běželo to podle mě celkem na tom dobrovolným vztahu, na tom, že se lidi scházeli a tohle to, to běželo asi rok a pak do toho vstoupila komerce. A tím se to všechno zabilo. S tím tam vzniknul SOHO Revue, který později potom redigoval Hromada, jo a vydával to Orbis.

Kampaň převzatá z německého časopisu.

05.indd 1
10.11.2024 23:31:29

První časopisy po listopadu I.

Po listopadu 1989 pokračovalo vycházení *Lambdy*. Lednové číslo 1990 má už šestnáct stran. Od dubna 1990 začala *Lambda* vycházet pod nově zaregistrovanou organizací Svaz Lambda ve formátu A4. Hlavními tématy byla organizovanost, zprávy z různých schůzí a debat, přípravy na volby do Federálního shromáždění, kam kandidoval Jiří Hromada, ale také kulturní rubrika, informování o prevenci AIDS a seznamovací inzerce. Pokračovala činnost Lambdatour, která začala pořádat zájezdy do zahraničí: do Benátek, Amsterdamu, Hamburku a Norimberka. V druhém čísle *Lambdy*, které vyšlo ve svobodných poměrech v květnu 1990, najdeme pozoruhodný článek Vládi Jelínkové Ženy, mluvme za sebe. Psala v něm: *„Donedávna o nás mluvili a psali heterosexuálové. Přisuzovali nám různé vlastnosti, rozhodovali o našich právech. Dnes za nás mluví homosexuální muži.“* Reagovala tak na redakční zásahy v článku o lesbách v předchozím čísle *Lambdy*. Nespokojenost leseb s reprezentací v queer tisku i aktivismu gradovala. Ve dnech 8. a 9. září 1990 se v Brně uskutečnilo z iniciativy Inge Polákové setkání československých queer žen s ženami z Toronta, New Yorku a Vermontu.

LAMBDA

MĚSÍČNÍK HOMOSEXUÁLNÍCH OBČANŮ

Duben 1990 Ročník I Číslo 1 4 Kčs

Už jsme tady

Nevím čím to je, že lidé mají sklon snít. Ale o užitečnosti snění nemůže být pochyb. Sny v konečném důsledku utvářejí reálný svět lidí. My, homosexuálové, si tak často představujeme, jak by se báječně žilo, kdyby nás všichni chápali, nebáli se nás a upustili od různých forem ponižování a zesměšňování. Jenže jak to zařídit?

Přes rok jsme se zabývali také touto otázkou v pražském klubu Lambda a výsledkem bylo nedávné založení a oficiální schválení Svazu Lambda — české organizace homosexuálních mužů a žen. Sen mnoha jednotlivců se stal skutkem. Vznikem klubu a nakonec Svazu Lambda byl učiněn důležitý krok na cestě za rovnoprávné postavení osob s odlišnou sexuální orientací v československé společnosti. Dalšími kroky bylo po listopadu 1989 založení několika nových hnutí a organizací, o jejichž programu informujeme na jiném místě.

Ve Svazu Lambda přebíráme štafetu polooficiální činnosti zmíněného pražského klubu. Přebíráme řadu zkušeností, členů, domácích a mezinárodních kontaktů. Zároveň si plnou legalizací vytváříme prostor pro realizaci dříve neuskutečnitelných představ. První z nich jsou novviny, které právě držíte v rukách.

V loňském roce jsme mohli začít vydávat pouze jednoduchý bulletin pro vnitřní potřebu klubu. Každé číslo vznikalo v podstatě na kolenì a dostalo se odhadem ke dvěma až třem stovkám zájemců v Čechách a na Moravě. Příznivci klubu vyjadřovali osobně i v dopisech překvapení a uznání nad tím, že v ČSSR vznikla nějaká tiskovina věnovaná zájmům homosexuální menšiny. V osvětových a informativních článcích se zmiňoval o našem bulletinu i Mladý svět. V archivech a knihovnách zůstane už pouze jeho pět vyšlých čísel, poslední z ledna tohoto roku. Ale zoufat nikdo nemusí.

Dnes se nám totiž plní další sen. Lambda získává novou tvář, a to prosím přímo jako „ze žurnálu“. Díky přičinění některých členů Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů se loučíme s důvěrně známým xeroxem a nesmělé ťukáme na dvířka profesionality. Legální organizace si již může dovolit řádný tiskový orgán z řádné tiskárny. Ba co více! Nastupuje rovněž éra fotografií, bez nichž je každého periodika jenom půl. Ano, nemýlíte se! Píšu periodika, neboť Lambda bude teď už vycházet pravidelně každý měsíc, pokliže to současná bouřlivá doba umožní. A nejen doba. Ale také my v úzkém redakčním kruhu. Kromě jednoho dopisovatele okresních novin a technického redaktora jsme totiž všichni ostatní, co se žurnalistiky týče, ryzí amatéři. Takže dávat dohromady měsíčně byť i jen čtyři tiskové strany bude zpočátku určitě náročné. Ale motivuje nás smysluplnost této práce. Pokud nás, jak věříme, podpoříte vy, čtenáři, svými názory, připomínkami náměty a příspěvky, moc se na ni už těšíme.

Jaké jsou naše představy o těchto novinách? Především chceme navázat na vše dobré z dřívějšího bulletinu. To znamená ještě v širším měřítku informovat o aktuálním dění mezi homosexuály v Československu, referovat o situaci a našich kontaktech v zahraničí. Budeme pokračovat v uveřejňování zkušeností našich lidí z reakcí okolí na projevy homosexuálního chování, osvědčily se povídky s homosexuální tématikou, rubrika Píše se o nás atd. atd. Určitě se najde místo na příspěvky z oblasti práva, medicíny, historie, filozofie a sexu. Konečně můžeme v Lambdě začít realizovat také sen o otevřenější homoinzerci, přičemž doufáme, že naši heterosexuální čtenáři projeví stejnou míru tolerance jako projevujeme my k jejich inzerátům v ostatním tisku. A tento apel na pochopení se týká koneckonců celého obsahu Lambdy!

Závěrem jsem si nechal věc veskrze prozaickou. Za první republiky vycházely v Československu dva časopisy pro homosexuály. Vydávali je soukromníci. Po čase jim došly prostředky. Užitečné tiskoviny zmizely ze světa. My dnes máme výhodu, že se můžeme opřít o společenskou organizaci. Nicméně i Svaz se teprve rozbíhá a noviny Lambda jsou pro něj první příležitostí, jak získat alespoň minimum peněz pro další předpokládanou činnost. Proto prosíme o vaše pochopení pokud jde o výši ceny za jeden výtisk. Opětkou vám poskytneme průběžné informace, jak bude výtěžek využit. Věříme, že se nám tak všem společně podaří přetrože trpělivosti a snahy proměňovat sny ve skutečnost.

Stanislav Bobrik, šéfredaktor

Náš symbol

V roce 1969 americké hnutí Gay Liberation začalo označovat symbolem Lambda (původně řecké písmeno) „spojení všech osobních vztahů v jeden celek, ve kterém není nic přehlédnuto, ani ničím opovrhováno.“ Poprvé byla značka Lambda použita a nošena homosexuálními aktivisty v New Yorku, později následovala jiná homosexuální seskupení v USA a v Anglii. Také Italové a Francouzi převzali brzy tuto společnou poznávací značku. V roce 1974 na mezinárodním kongresu homosexuálů ve skotském Edinburghu byla jednoznačně přijata za světový symbol pro všechny lidi, kteří se otevřené hlásí ke svému homosexuálnímu zaměření.

(ay)

Kdo jsme

xuálních hnutí na Moravě se zástupci českých organizací Svaz Lambda a HRHO. Zatím ti nebyly dohodnuty podrobné

válých partnerských vztahů, přičemž promiskuitní známosti nebude podporovat. Dále zřídí poradnu pro řešení problémů homosexuálů, přičemž

Gratulace

„Drazí přátelé ve Svazu Lambda, gratuluji vám k vašemu úspěchu, k oficiálnímu uzná-

aktivistů. Doufám, že to, čeho jste dosáhli, se stane příkladem pro další země střední

LAMBDA

MĚSÍČNÍK HOMOSEXUÁLNÍCH OBČANŮ

Říjen 1990 Ročník I Číslo 7 4 Kčs

Jak to vlastně bylo

Až nějak nápadně jsme přeslí skutečnost, že § 244 trestního zákona byl zrušen. Možná právě proto, že každý sám v sobě nejlépe cítíme význam tohoto počinu, jistě není třeba analytických článků, je však třeba znát pravdu. A tu někdo zamlžuje. Možná úmyslně.

Po otištění článku Paragraf padí (Lambda č. 3) se po Praze (ale i jinde) rozšířila zpráva o tom, že Gay iniciativa Svazu Lambda (tehdy ještě HRHO) měla rozhodující vliv na odstranění paragrafu, je to lež jako věž!

Již v roce 1986 začala Generální prokuratura ČSSR zpracovávat návrh na úpravu trestního zákona. Už v něm byl § 244 zrušen, jak sami dobře víte, tehdy žádné naše homoiniciativy neexistovaly. Kompletně zpracovaný návrh, známý později pod označením velká novelizace, byl hotov v roce 1987. Při známé hlasovací mašinérii předchozího Federálního shromáždění nebylo pochyb o tom, že vše proběhne bez problémů a v náš prospěch. Proč došlo k projednání novelizace až po revoluci, nebudu rozebírat, protože to s paragrafem 244 nemá nic společného.

Kdo měl tedy rozhodující vliv? Nepochybně Československá sexuologická společnost a zejména pak lékaři ze Sexuologického ústavu UK v Praze. Zpočátku nejvíce se v naší věci angažoval MUDr. Antonín Brzek, jehož mnohaletá osvětová činnost je všeobecně známa a oceňována. Působil jak přímo (jednání s institucemi a orgány včetně prokuratury), tak i nepřímo (např. formou přednášek na právnické fakultě UK). Z

se nakonec v gay problematice stal dominantní lékařskou osobností. V odborných kruzích se podařilo vytvořit vcelku příznivé klima, jež umožnilo zpracovatelům návrhu novelizace trestního zákona § 244 zcela vypustit. Není tedy ani pravdou, že se Generální prokuratura ČSSR „hystericky bránila“ (jak někteří tvrdí) takovému postupu. Naopak prokuratura její podpořila! Možná, že zde už můžeme spatřovat první projevy otevřené krize komunistické moci v Československu. V rámci úplné objektivity je ale také nutno říci, že některí prokurátoři (ale i soudci a advokáti, dokonce i lékaři — nesexuologové a nepsychiatři) s tímto krokem nesouhlasili. Za celou dobu příprav projednání změn zákona (1986 až 1990) však nikdo z nich oficiálně nevystoupil se svým negativním stanoviskem.

S odstupem času hodnotím čin poslankyně Hykové (ČSS) vzniklý právě z popudu Sexoterapeutického klubu homosexuálních mužů a žen (1989) v celkové chronologii vývoje této záležitosti jako nejvíce riskantní. Známá tupost poslanců totalitního parlamentu mohla totiž vést k nastolení otázky o účelnosti existence paragrafu a jeho dodatečném zpětném zapracování do znění zákona. Připomínám, že Sexuologický ústav ani už vznikající gay iniciativy pro takový případ nebyly připraveny k okamžité intervenci před poslaneckým sborem v průběhu zasedání.

Jako autor článku Paragraf padí, jsem byl kritizován za to, že jsem v textu neuvedl zdroje radostné informace.

Homosexuál a policajt (alias příslušník VB) — dva póly vzájemné nesnášenlivosti, symboly útlaku a ponížení. Věříme, že v demokratické společnosti se zrodí nový vztah. Podobný tomu, jak jej zachycuje obrázek. Reprofoto: TOM

Samozřejmě, že jsem si její pravdivost před uveřejněním a článku včas ověřil. Nezávisle na sobě mi zrušení paragrafu potvrdili: JUDr. Toman, CSc. — pracovník na úseku trestního práva GP ČSFR, JUDr. Král — vedoucí trestního právního oddělení České

ho ministerstva spravedlnosti a JUDr. Josl — vedoucí legislativního odboru FS. Může nás všechny těšit, že Lambda byla prvním československým periodikem, jež o zrušení „homosexuálního“ paragrafu informovalo.

PETR PROKEŠ

NÁŠE KOMPLEXY JSOU NAŠIMI OKOVY

Petr profesionálem

Zástupce šéfredaktora Lambdy Petr Prokeš, jinak známý mostecký aktivista Svazu, se stal profesionálním novinářem.

4 LIDSKÁ PRÁVA PRO LESBICKY

Společnost doktora Magnuse Hirschfelda

Dr. Magnus Hirschfeld založil v roce 1919 v Berlíně sexuologický ústav, jeden z prvních v Evropě, zabývající se otázkami problematiky sexuality v celé šíři tohoto pojmu. — V roce 1933 — byla opět ce tehdejší sexuologické vědy. Teprve po padesáti letech

lambda

bulletin pro potřebu Sexuologického ústavu Praha

1

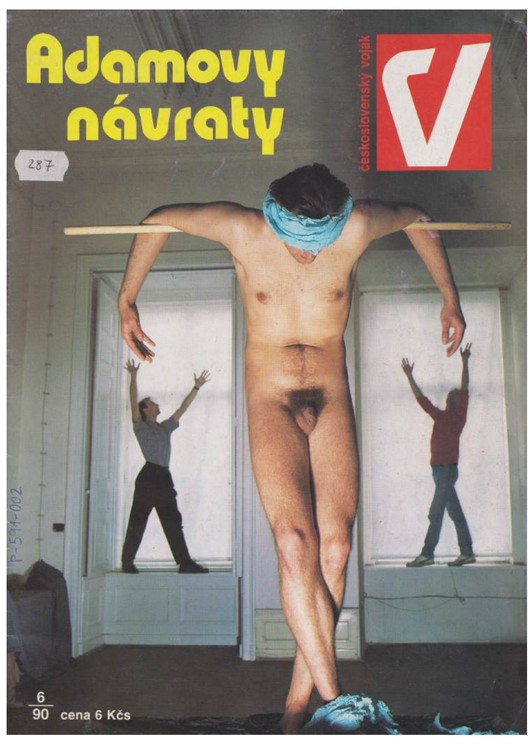
leden '90

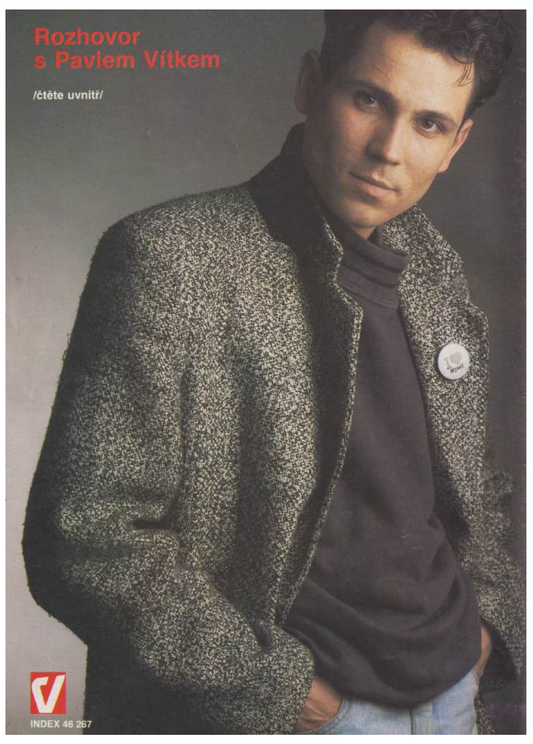
1989

1990

dobro a zlo si vyměnily místa

Hned v roce 1990 se stal nakrátko gay-friendly časopisem *Československý voják*, který přišel s tematickým číslem Adamovy návraty s nahým mužem na obálce. Vyšel zde rozhovor s Pavlem Vítkem (který ale v té době nebyl out) a vznikla zde poradenská rubrika pro gay muže J+J Lambda kde odpovídal sexuolog Ivo Procházka.

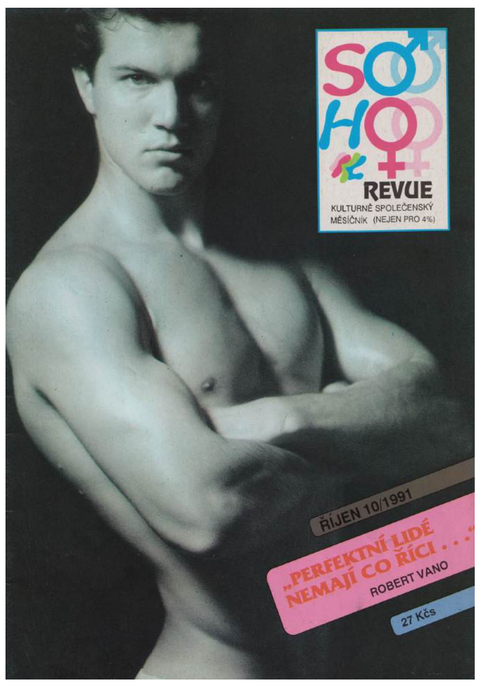

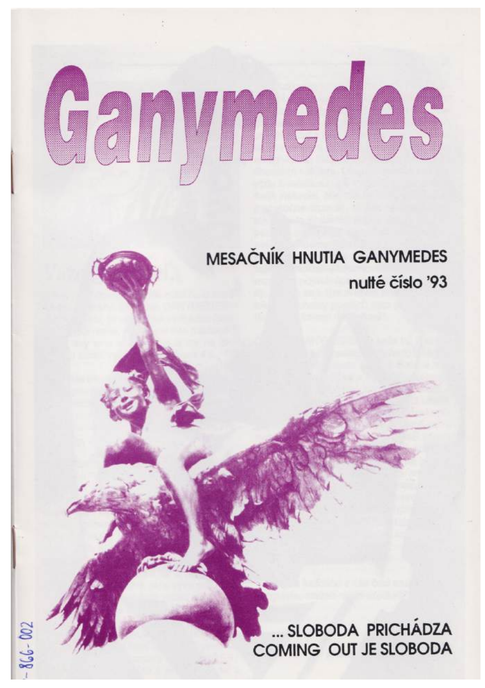

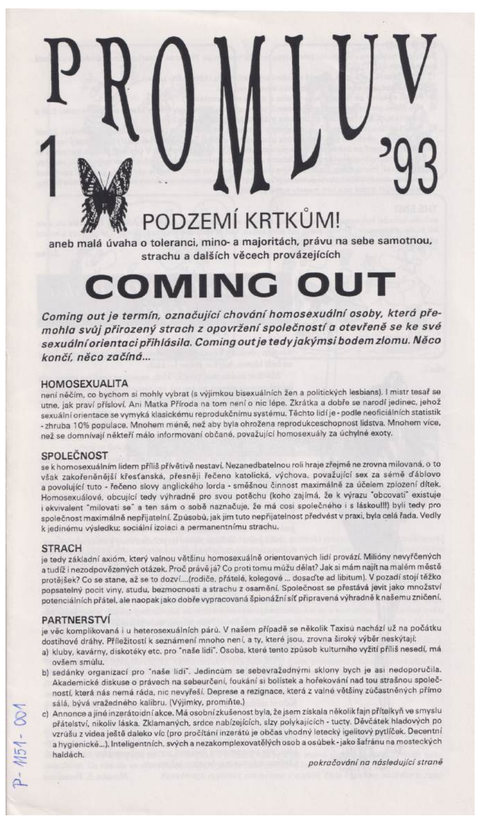
06.indd 1 10.11.2024 23:52:40

První časopisy po listopadu II.

V roce 1991 nahradila po sedmi číslech Lambdy v roli hlavního časopisu pro queer lidi SOHO revue s podtitulem *„kulturně společenský měsíčník (nejen pro 4%)“*, která byla vydávána organizací SOHO. Byla v něm právní poradna, lékařská poradna, seznamovací inzerce a rozhovory s osobnostmi kultury (Helena Růžičková, Květa Fialová, Petr Janů, Marta Kubišová...). Důležitou součástí byla popularizační historické články o významných gay lidech v minulosti nebo série článků Tělo ve výtvarném umění, který psal autor publikující pod zkratkou „W“. Protože *SOHO revue* vycházelo barevně, přibyla výrazná obrazová složka: fotografové a fotografky představovali homoerotické fotografie (především mužské). Z prvních čísel vyčnívá překlad rozhovoru o queer emancipaci a S/M identitě s francouzským filozofem Michelem Foucaultem nebo otevřená zpověď muže, který byl vězněn na základě paragrafu 244.
Až v roce 1993 byl založen časopis pro lesby *Promluv*, čímž se ale snížila jejich viditelnost v *SOHO revue*: z celého obsahu vyčlenilo ženám jedinou dvoustranu. Iniciátorkou, šéfredaktorkou a vydavatelkou byla Monika S. Benešová. Současně založila L-klub Lambda, který měl pod hlavičkou Svazu Lambda sdružovat lesbické ženy. Monika S. Benešová v úvodníku prvního čísla psala: *„Politická situace se změnila. Dala nám šanci být sebou. To ale neznamená, že si někdo kdesi nahoře jednoho krásného dne na nás vzpomene a vydá jakýsi zákon. Nikdo za nás nic neudělá.“* První číslo *Promluvu* mělo nejdřív osm stran, druhé už šestnáct, později se rozsah ustálil kolem osmnácti stran. Obsah tvořily aktivistické články, literární útvary (fejetony, povídky, básně…), ale i vizuální tvorba jako kresby, fotografie atd. Výtvarnou redaktorkou se stala Jana Štěpánová. Postupně začala vycházet tematická čísla, věnovaná transsexualitě, násilí na ženách, mateřství atd. Mezi redaktorky patřily Martina Kašparová, Jana Vinšová, Jana Pechková ad.
V roce 1993 začalo slovenské hnutí Ganymedes vydávat stejnojmenný časopis. Měl malý formát A5 a rozsah šestadvacet stran. Jak v úvodníku uvádí Marian Vojtek, časopis měl být protipólem *SOHO revue*, která v této době měla často mužské akty na obálce a činila tak z časopisu spíš erotické periodikum. Časopis přinášel informace z jednotlivých poboček, informace o prevenci HIV, svodky tisku i literární tvorbu členstva. *Ganymedes* se vymezoval vůči promiskuitě a pozitivnímu vztahu k sexu, psal, že je tu pro ty, *„jejichž stylem nebylo a ani není vymetat veřejné toalety.“*

PROMLUV 1 '93

PODZEMÍ KRTKŮM!

aneb malá úvaha o toleranci, mino- a majoritách, právu na sebe samotnou, strachu a dalších věcech provázejících

COMING OUT

Coming out je termín, označující chování homosexuální osoby, která přemohla svůj přirozený strach z opovržení společností a otevřeně se ke své sexuální orientaci přihlásila. Coming out je tedy jakýmsi bodem zlomu. Něco končí, něco začíná...

HOMOSEXUALITA
není něčím, co bychom si mohly vybrat (a výjimkou bisexuálních žen a politických lesbiane). I mistr tesař se utne, jak praví přísloví. Ani Matka Příroda na tom není o nic lépe. Zkrátka a dobře se narodí jedinec, jehož sexuální orientace se vymyká klasickému reprodukčnímu systému. Těchto lidí je - podle neoficiálních statistik - zhruba 10% populace. Mnohem méně, než aby byla ohrožena reprodukceschopnost lidstva. Mnohem více, než se domnívají někteří málo informovaní občané, považující homosexuály za úchylné exoty.

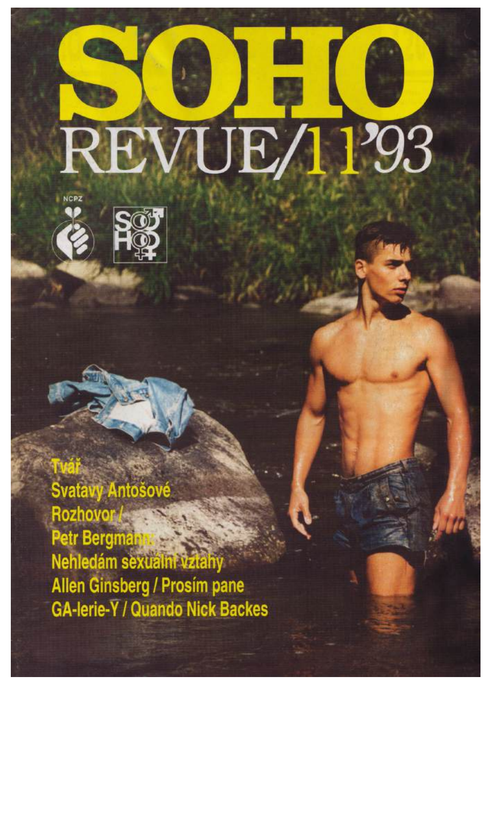
SPOLEČNOST
se k homosexuálním lidem přílíš přívětivě nestaví. Nezanedbatelnou roli hraje zřejmě ne zrovna milovaná, o to však zakořeněnější křesťanská, přesněji řečeno katolická, výchova, považující sex za sémě ďáblovo a povolující tuto - řečeno slovy anglického lorda - směšnou činnost maximálně za účelem zplození dítek. Homosexuálové, obcující tedy výhradně pro svou potěchu (koho zajímá, že k výrazu "obcovati" existuje i ekvivalent "milovati se" a ten sám o sobě naznačuje, že má cosi společného i s láskou!!!) byli tedy pro společnost maximálně nepřijatelní. Způsobů, jak jim tuto nepřijatelnost předvést v praxi, byla celá řada. Vedly k jedinému výsledku: sociální izolaci a permanentnímu strachu...

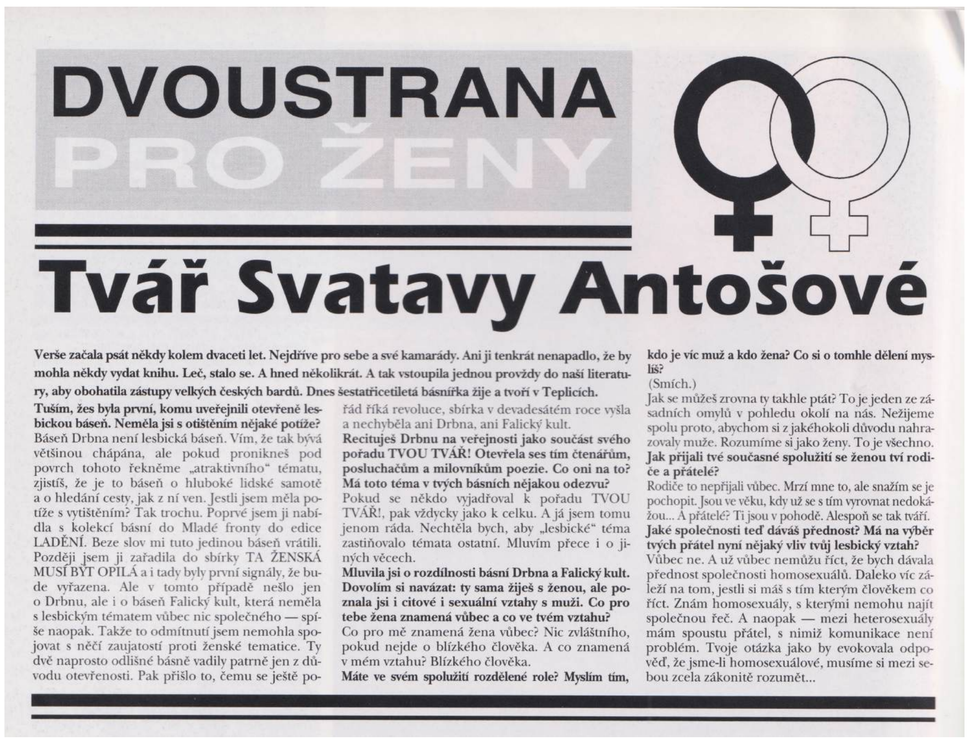
STRACH
je tady základní axiom, který valnou většinu homosexuálně orientovaných lidí provází. Miliony nevyřčených a tudíž i nezodpovězených otázek. Proč právě já? Co proti tomu můžu dělat? Jak si mám najít na malém městě protějšek? Co se stane, až se to dozví...(rodiče, přátelé, kolegové ... dosaďte ad libitum). V pozadí stojí těžko popsatelný pocit viny, studu, bezmocnosti a strachu z osamění. Společnost se přestává jevit jako množství potenciálních přátel, ale naopak jako dobře vypracovaná špionážní síť připravená vyhradit k našemu zničení.

PARTNERSTVÍ
je věc komplikovaná i u heterosexuálních párů. V našem případě se několik Taxisů nachází už na počátku dostihové dráhy. Příležitostí k seznámení mnoho není, a ty, které jsou, zrovna široký výběr neskýtají:
a) kluby, kavárny, diskotéky etc. pro "naše lidi". Osoba, které tento způsob kulturního vyžití přílíš nesedí, má ovšem smůlu.
b) sedánky organizací pro "naše lidi". Jedincům se sebevražednými sklony bych je asi nedoporučila. Akademické diskuse o právech na sebeurčení, foukání si bolístek a hořekování nad tou strašnou společností, která nás nemá ráda, nic nevyřeší. Deprese a rezignace, která z valné většiny zúčastněných přímo sálá, bývá vraždného kalibru. (Výjimky, promiňte.)
c) Annonce a jiné inzerátoidní akce. Má osobní zkušenost byla, že jsem získala několik fajn přítelkyň ve smyslu přátelství, nikoliv láska. Zklamaných, srdce rozbolavujících, slzy polykajících - tuchy. Děvčátek hladových po vzruší z videa ještě daleko víc (pro pročítání inzerátů je občas vhodný letecký igelitový pytlíček. Decentní a hygienické...). Inteligentních, svých a nezakomplexovatělých osob a osůbek - jako šafránu na mosteckých haldách.

pokračování na následující straně

P-1151-001

DVOUSTRANA PRO ŽENY

Tvář Svatavy Antošové

Verše začala psát někdy kolem dvaceti let. Nejdříve pro sebe a své kamarády. Ani ji tenkrát nenapadlo, že by mohla někdy vydat knihu. Leč, stalo se. A hned několikrát. A tak vstoupila jednou provždy do naší literatury, aby obohatila zástupy velkých českých bardů. Dnes šestatřicetiletá básnířka žije a tvoří v Teplicích.

Tuším, žes byla první, komu uveřejnili otevřeně lesbickou báseň. Neměla jsi s otištěním nějaké potíže?
Báseň Drbna není lesbická báseň. Vím, že tak bývá většinou chápána, ale pokud pronikneš pod povrch tohoto řekněme „atraktivního“ tématu, zjistíš, že je to báseň o hluboké lidské samotě a o hledání cesty, jak z ní ven. Jestli jsem měla potíže s vytištěním? Tak trochu. Poprvé jsem ji nabídla s kolekcí básní do Mladé fronty do edice LADĚNÍ. Beze slov mi tuto jedinou báseň vrátili. Později jsem ji zařadila do sbírky TA ŽENSKÁ MUSÍ BÝT OPILÁ a i tady byly první signály, že bude vyřazena. Ale v tomto případě nešlo jen o Drbnu, ale i o báseň Falický kult, která neměla s lesbickým tématem vůbec nic společného — spíše naopak. Takže to odmítnutí jsem nemohla spojovat s něčí zaujatostí proti ženské tematice. Ty dvě naprosto odlišné básně vadily patrně jen z důvodu otevřenosti. Pak přišlo to, čemu se ještě pořád říká revoluce, sbírka v devadesátém roce vyšla a nechyběla ani Drbna, ani Falický kult.

Recituješ Drbnu na veřejnosti jako součást svého pořadu TVOU TVÁŘ! Otevřela ses tím čtenářům, posluchačům a milovníkům poezie. Co oni na to? Má toto téma v tvých básních nějakou odezvu?
Pokud se někdo vyjadřoval k pořadu TVOU TVÁŘ!, pak vždycky jako k celku. A já jsem tomu jenom ráda. Nechtěla bych, aby „lesbické“ téma zastiňovalo témata ostatní. Mluvím přece i o jiných věcech.

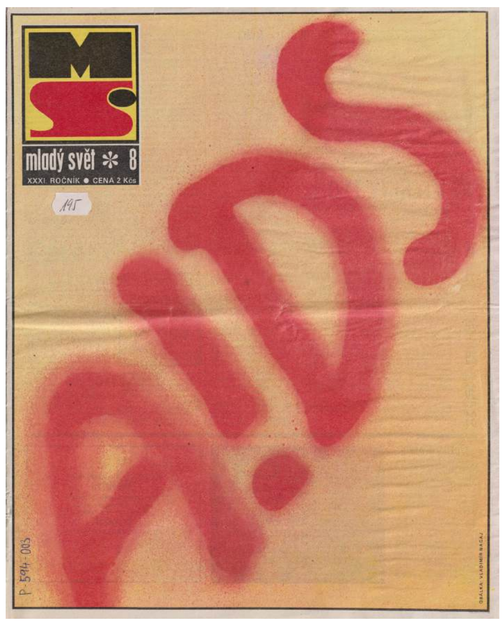
Mluvila jsi o rozdílnosti básní Drbna a Falický kult. Dovolím si navázat: ty sama žiješ s ženou, ale poznala jsi i citové i sexuální vztahy s muži. Co pro tebe žena znamená vůbec a co ve tvém vztahu?
Co pro mě znamená žena vůbec? Nic zvláštního, pokud nejde o blízkého člověka. A co znamená v mém vztahu? Blízkého člověka.

Máte ve svém spolužití rozdělené role? Myslím tím, kdo je víc muž a kdo žena? Co si o tomhle dělení myslíš?
(Smích.)
Jak se můžeš zrovna ty takhle ptát? To je jeden ze zásadních omylů v pohledu okolí na nás. Nežijeme spolu proto, abychom si z jakéhokoli důvodu nahrazovaly muže. Rozumíme si jako ženy. To je všechno.

Jak přijali tvé současné spolužití se ženou tví rodiče a přátelé?
Rodiče to nepřijali vůbec. Mrzí mne to, ale snažím se je pochopit. Jsou ve věku, kdy už se s tím vyrovnat nedokážou... A přátelé? Ti jsou v pohodě. Alespoň se tak tváří.

Jaké společnosti teď dáváš přednost? Má na výběr tvých přátel nyní nějaký vliv tvůj lesbický vztah?
Vůbec ne. A už vůbec nemůžu říct, že bych dávala přednost společnosti homosexuálů. Daleko víc záleží na tom, jestli si máš s tím kterým člověkem co říct. Znám homosexuály, s kterými nemohu najít společnou řeč. A naopak — mezi heterosexuály mám spoustu přátel, s nimiž komunikace není problém. Tvoje otázka jako by evokovala odpověď, že jsme-li homosexuálové, musíme si mezi sebou zcela zákonitě rozumět...

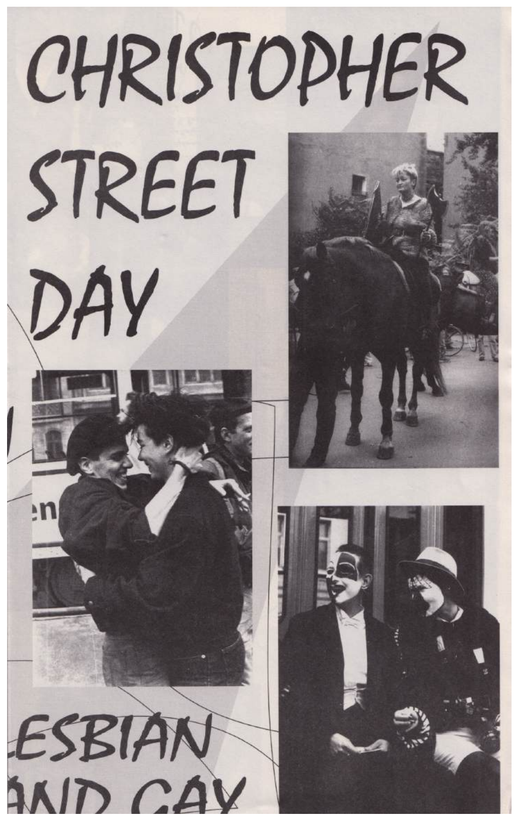

07.indd 1 10.11.2024 23:43:07

Rozhlížení na západ

Jak uvádí Jan Seidl, první kontakty se západními organizacemi proběhly na jaře roku 1989 díky Ivo Procházkovi. Ten se spolu se Zdeňkem Klečkou za Lambdu zúčastnil východoevropské konference ILGA v Budapešti, v červenci téhož roku se uskutečnila celosvětová konference ve Vídni, které se zúčastnila tříčlenná delegace. Reference o prvním rozhlížení do zahraničí najdeme už v předrevolučních číslech Lambdy. V říjnovém čísle 1989 najdeme kompilační článek o queer lidech v populární hudbě, který byl sestaven ze zahraničních materiálů. V březnu roku 1989 se v Praze uskutečnila konference Československé sexuologické společnosti na téma pandemie AIDS. Byly zde zprostředkovávány materiály ze zahraničí, jak socialistického (NDR), tak západního (NSR, Rakousko). Od té doby se Lambda začala intenzivně věnovat prevenci HIV.

Od roku 1991 začaly vycházet nejen zprávy z různých konferencí ILGA a setkání se zahraničními západními organizacemi, ale své místo si našly také gay cestopisné články publikované v *SOHO revue* o gay životě v různých městech, jako byl Amsterdam, západní Berlín, ostrov Mykenos ad. Reportáže z *Christopher Street Day* v Berlíně pravidelně plnily časopisy.

RADY DO KUFRU

Minulé léto jsem se jel podívat do Řecka. Chtěl jsem se seznámit s jeho historií, ale také vykoupat v moři. Protože jsem neměl mnoho peněz, pracuji totiž jako učitel, rozhodl jsem se, že si tam najdu nějakou práci. Dopravu jsem zvolil tu nejlacinější — autostop.

Měl jsem štěstí. Brzy po příjezdu jsem se seznámil s česky hovořící Řekyní, která mi nabídla zaměstnání v severní části Řecka. Za jeden týden sklizně broskví jsem si vydělal asi 250 dolarů. Za vydělané peníze jsem mohl konečně navštívit Atény, Krétu a ostrovy Santorini a Mykonos.

Největší dojem na mne udělal ostrov Mykonos, který je často srovnáván se San Franciskem (zvláště co se týče návštěvníků). Zjistil jsem, že podstatnou část populace tu tvoří gayové a lesbičky z Německa, Itálie, Francie, Anglie a dalších zemí.

Ostrov Mykonos s malými domečky, mnoha bary, vinárnami, nočními kluby, penzióny a plážemi je skutečným rájem. Jedinou stinnou stránkou tohoto ráje jsou řečtí chlapci, kteří neoplývají krásou, jsou nespolečenští a neradi navazují kontakty. To však pro mne nebyla žádná katastrofa. Seznámil jsem se tam totiž s dvěma turisty z Francie a Ameriky, byli skvělí a s nimi mi pobyt krásně uplynul.

Martin M.

MYKONOS JEN PRO NÁS

MYKONOS — GAY TURISTY NEJNAVŠTĚVOVANĚJŠÍ MÍSTA

BARY
Nefeli Hollywood Bar, *ulice Matoyanni*
Nikola's Beach Bar, *Ag. Stefanou*
O'Pierro, *Matoyanni*
Vengera Bar, *Matoyanni*
Icaros, *Agia Kiriaki*

HOTELY
Alkistis Hotel, *pláž San Stefano*
Geranium, *Ano Skoli Kalontechnon*
House of the Rising Sun, *pláž Super Paradise*
Petasos Down Town, *Platys Yiallos*
Philippi, *32 N. Kalogera*

PLÁŽE
Super Paradise
Elia
Agrari

V květnu roku 1992 se konala konference ILGA v Bratislavě díky organizaci hnutí Ganymedes. Konference se účastnili delegáti a delegátky z 22 zemí Evropy, dále z Kanady a Spojených států amerických. Čtyřicet z necelých sto účastníků a účastnic tvořili zástupci a zástupkyně z postkomunistických zemí. Významnou částí programu byla prezentace činnosti organizace SOHO a poklidné shromáždění na náměstí Svobody v Bratislavě, kde byly připomenuty oběti gay holocaustu, oběti HIV/AIDS i oběti represe a diskriminace proti queer lidem všude na světě.

Rozhlížení se do zahraničí ale neprobíhalo jen směrem na západ: v roce 1991 vyšlo první číslo novin *Gay Pravda* v Sovětském svazu, na jehož přípravě se podílely francouzské noviny *Gai Pied* a holandský čtrnáctideník *De Gay Krant*. To bylo s údivem reflektováno i v *SOHO revue*.

Гей всех стран, соединяйтесь!

ГЕЙ ПРАВДА

Газета основана 11 августа 1990 года издательской группой в Бесте

Орган Де Гей Кранта и Гей Пье

№ 1 ● Суббота 11 августа 1990 года ● Цена 0 коп.

Гей история Франции и Нидерландов

И во Франции, и в Голландии эмансипация общественна к гей была не простой. Множество проблем должны были быть разрешены, пока было достигнуто нынешнее терпимое и, в большинстве стран, уважительное отношение к гей.
В начале девяностых годов появилась новая проблема – СПИД. После десятилетия

пресекающие законы. Появились публичные дома и места для гей встреч. Но, как и во Франции, врачи-гомосексуалисты болезнью, а писатели (например, Виллем Кюс, Виллем де Мерод) протестовали

принятию равных прав между гей и гетеросексуалами.
Сейчас, в 1990 г., голландский парламент обсуждает закон об равноправии, который, надеемся, будет принят в этом году. Это станет

Vyjednávání s novou mocí

Jak uvádí historik Jan Seidl, asi první významný vstup aktivistické agendy queer lidí do politického mainstreamu po listopadu 1989 byl hned v prosinci 1989, kdy Informační servis, oficiální tiskovina Občanského fóra, publikovala článek Inzerát na veřejném záchodku. Nepodepsaný autor v něm přebíral požadavky a argumenty Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů (HRHO), současně ale vyslovil obavu, že homosexuální hnutí se potřebuje daleko více a lépe organizovat.

Dne 1. ledna 1990 adresoval otevřený dopis prezidentovi mluvčí Svazu Lambda Jan Lány. Obsahem dopisu byla gratulace ke zvolení Václava Havla prezidentem Československé socialistické republiky, za které následně prezident poděkoval. Václav Havel se k právům queer lidí stavěl vždy otevřeně a chápavě. Otevřeně se zprvu k požadavkům queer organizací stavěl třeba i Václav Klaus, který na otevřený dopis SOHO v roce 1993 adresovaný ústavním činitelům odpověděl vstřícně. Byla to právě organizace SOHO, která v následujícím desetiletí vyjednávala s politiky o narovnávání některých práv gay lidí.

4 procenta volí č. 4

V 1. čísle našeho měsíčníku jsme informovali čtenáře o poslanecké kandidatuře Jiřího Hromady, herce Divadla E. F. Buriana a člena ústřední rady Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů. Volby jsou přede dveřmi, a proto jsme položili Jiřímu Hromadovi několik otázek:

— Jak postupuje tvá kandidatura?

„Nadějně! Předběžným průzkumem veřejného mínění stanovilo Hnutí za občanskou svobodu (HOS) pořadí svých kandidátů. Páté místo (1 400 hlasů) mě opravňuje k řádnému zařazení na kandidátku HOSu do Sněmovny národů Federálního shromáždění ČSFR za volební obvod Praha. Děkuji všem, kteří mě svými podpisy vyjádřili důvěru a prosím je, aby v zájmu naší společné věci vytrvali se svojí podporou až do června, kdy se bude rozhodovat definitivně ve volebních místnostech."

— Jak by měla probíhat samotná volba?

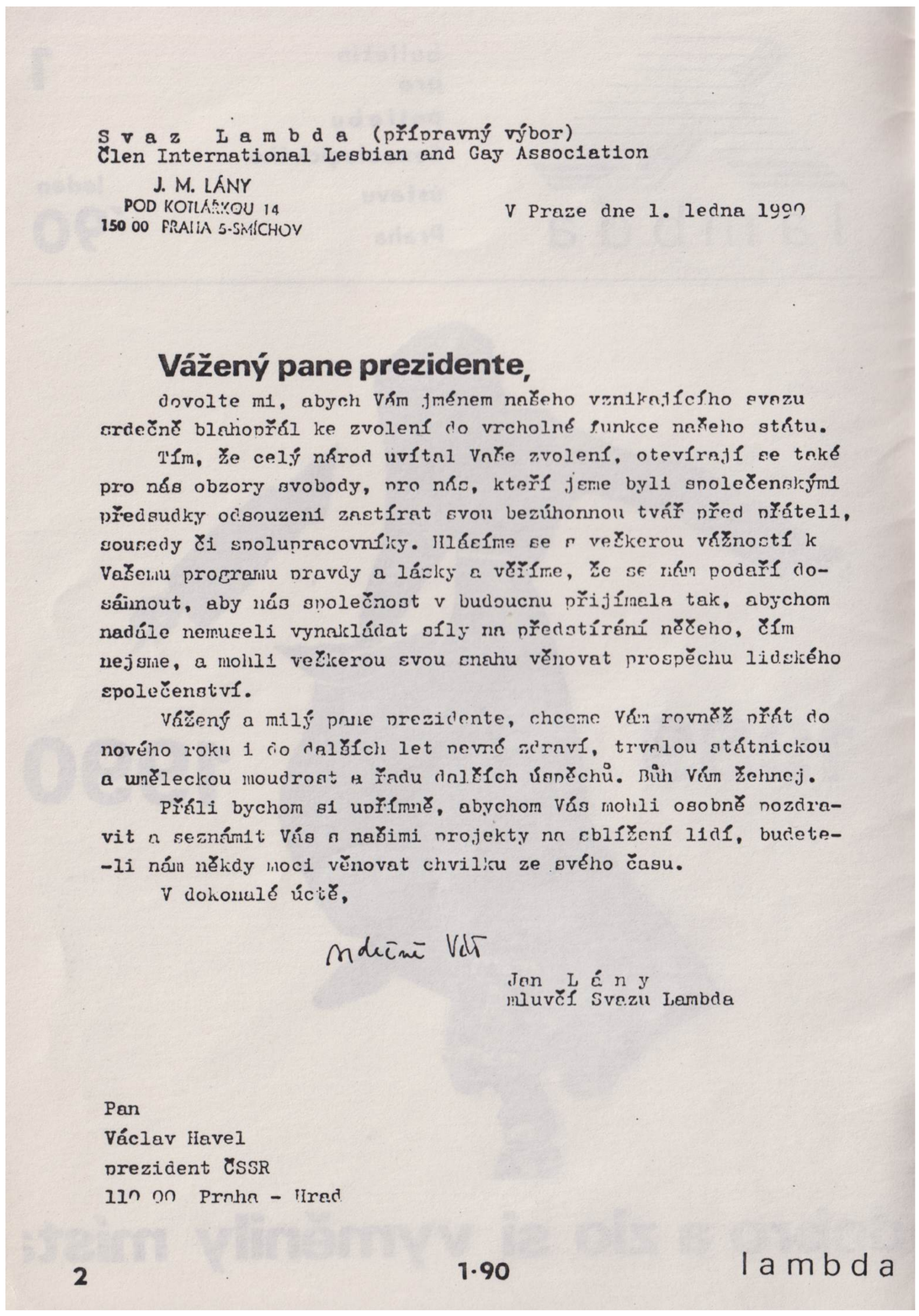
„Rád bych upozornil, že je třeba získat hlasy nejen pro HOS (aby získalo procentuální nárok na poslanecká křesla), ale i takzvané preferenční hlasy podporující mou kandidaturu za HRHO. Technika volby je pro celou federaci stejná. Mimo můj volební obvod je zapotřebí volit HOS a voliči obvodu Praha na volební kartě vyhledají mé jméno a pořadové číslo zakroužkují."

— Můžeš nás seznámit s tvým volebním programem?

„Nástin volebního programu vypadá takto: Jakožto nezávislý kandidát Hnutí za občanskou svobodu reprezentuji Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů, iniciativu usilující o plné právní, sociální a pracovní zrovnoprávnění homosexuálních občanů. Považuji za nutné prosadit takové zákonné podmínky, které umožní plný rozvoj každé lidské osobnosti a jejich specifických kvalit ve prospěch všech. Naprosto stejné možnosti pro každého. Je nezbytné se zasazovat za odstranění jakékoliv intolerance a důsledně bojovat proti každé nesnášenlivé či elitářské ideologii ať už fašistického či rasistického, komunistického nebo jiného teokratického typu. V tomto smyslu považuji za prvořadé hájení práv a zájmů těch občanů a skupin, jímž byla dosud upírána možnost rovnoprávně se účastnit společenského života či dokonce byli pro svou odlišnost zesměšňováni, diskriminováni a pronásledováni. Homosexuální občané netvoří v naší společnosti zanedbatelnou menšinu. Dosud však nejsou společností opravdu akceptováni. Řešení této skutečnosti bylo doposud — jak státem, tak občanskými iniciativami — opomíjeno. Proto je prosazování práv a zájmů této sociální menšiny — v kontextu celkového demokratického vývoje — prvořadým úkolem. Podrobnější informace poskytnu příště."

— Děkujeme za rozhovor a přejeme mnoho úspěchů!

(rozmlouvali Petr Prokeš a Jiří Kříž)

Svaz Lambda (přípravný výbor)
Člen International Lesbian and Gay Association

J. M. LÁNY
POD KOTLÁŘKOU 14
150 00 PRAHA 5-SMÍCHOV

V Praze dne 1. ledna 1990

Vážený pane prezidente,

dovolte mi, abych Vám jménem našeho vznikajícího svazu srdečně blahopřál ke zvolení do vrcholné funkce našeho státu.

Tím, že celý národ uvítal Vaše zvolení, otevírají se také pro nás obzory svobody, pro nás, kteří jsme byli společenskými předsudky odsouzeni zastírat svou bezúhonnou tvář před přáteli, sousedy či spolupracovníky. Hlásíme se s veškerou vážností k Vašemu programu pravdy a lásky a věříme, že se nám podaří dosáhnout, aby nás společnost v budoucnu přijímala tak, abychom nadále nemuseli vynakládat síly na předstírání něčeho, čím nejsme, a mohli veškerou svou snahu věnovat prospěchu lidského společenství.

Vážený a milý pane prezidente, chceme Vám rovněž přát do nového roku i do dalších let pevné zdraví, trvalou státnickou a uměleckou moudrost a řadu dalších úspěchů. Bůh Vám žehnej.

Přáli bychom si upřímně, abychom Vás mohli osobně pozdravit a seznámit Vás s našimi projekty na sblížení lidí, budete-li nám někdy moci věnovat chvilku ze svého času.

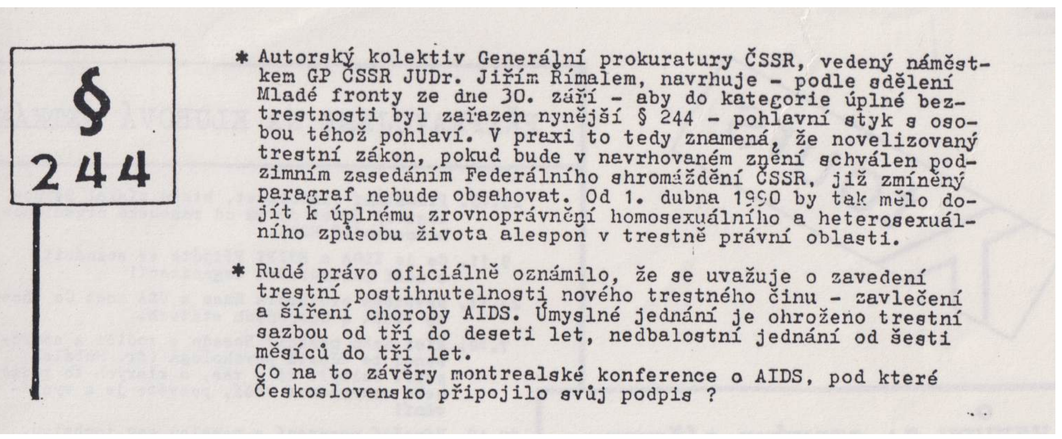
V dokonalé úctě,

Jan Lány
mluvčí Svazu Lambda

Pan
Václav Havel
prezident ČSSR
110 00 Praha - Hrad

2 1·90 lambda

Vod osumdesátýho šestýho roku sem byl u podniku Úklid, na úklidu metra a uklízel sem na trase A a při revoluci osumdesát devět sem uklízel na Malostranský. A každej den sme v tom átriu vymetali z podlaviček odznáčky KSČ a v koších byly roztrhaný legitimace KSČ.

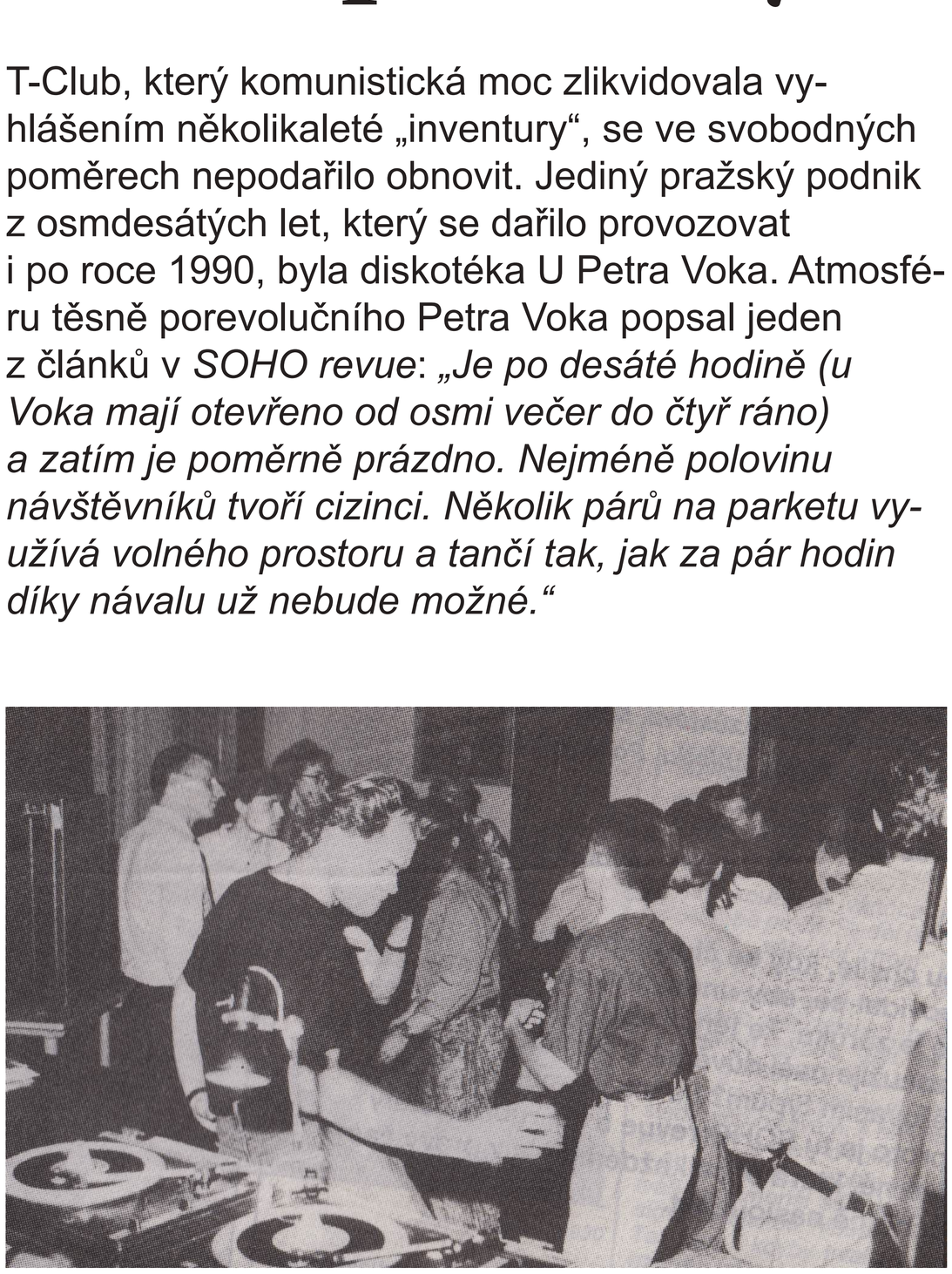
* Autorský kolektiv Generální prokuratury ČSSR, vedený náměstkem GP ČSSR JUDr. Jiřím Rímalem, navrhuje - podle sdělení Mladé fronty ze dne 30. září - aby do kategorie úplné beztrestnosti byl zařazen nynější § 244 - pohlavní styk s osobou téhož pohlaví. V praxi to tedy znamená, že novelizovaný trestní zákon, pokud bude v navrhovaném znění schválen podzimním zasedáním Federálního shromáždění ČSSR, již zmíněný paragraf nebude obsahovat. Od 1. dubna 1990 by tak mělo dojít k úplnému zrovnoprávnění homosexuálního a heterosexuálního způsobu života alespoň v trestně právní oblasti.

* Rudé právo oficiálně oznámilo, že se uvažuje o zavedení trestní postihnutelnosti nového trestného činu - zavlečení a šíření choroby AIDS. Úmyslné jednání je ohroženo trestní sazbou od tří do deseti let, nedbalostní jednání od šesti měsíců do tří let.
Co na to závěry montrealské konference o AIDS, pod které Československo připojilo svůj podpis ?

08.indd 1 11.11.2024 0:07:16

Nové podniky

T-Club, který komunistická moc zlikvidovala vyhlášením několikaleté „inventury“, se ve svobodných poměrech nepodařilo obnovit. Jediný pražský podnik z osmdesátých let, který se dařilo provozovat i po roce 1990, byla diskotéka U Petra Voka. Atmosféru těsně porevolučního Petra Voka popsal jeden z článků v *SOHO revue*: *„Je po desáté hodině (u Voka mají otevřeno od osmi večer do čtyř ráno) a zatím je poměrně prázdno. Nejméně polovinu návštěvníků tvoří cizinci. Několik párů na parketu využívá volného prostoru a tančí tak, jak za pár hodin díky návalu už nebude možné.“*

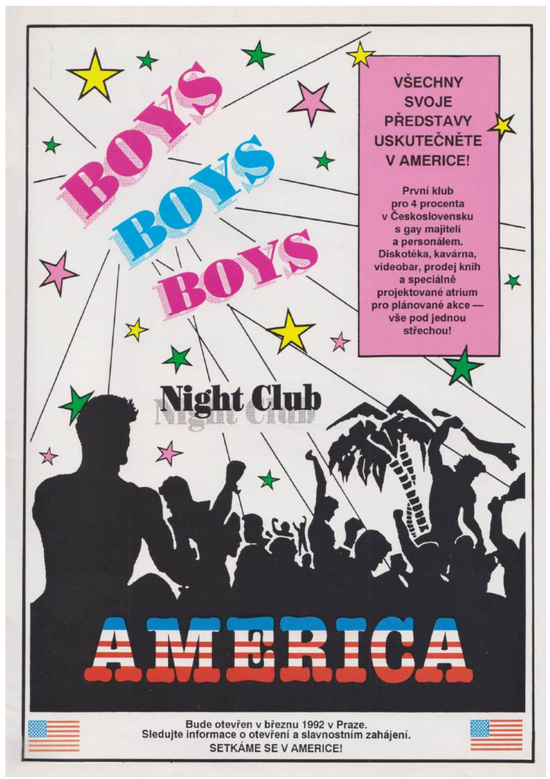

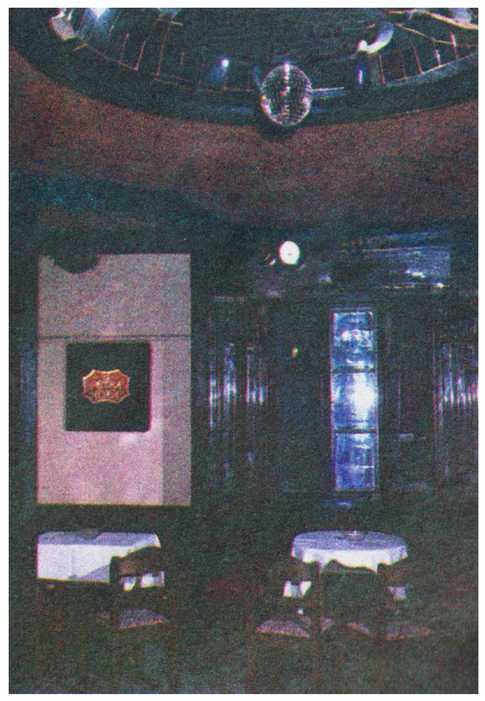
Klub Adonis v Pardubicích, 1991

U Petra Voka, 1991

Prostě voslava jak se patří prostě se všim všudy. A kamarádky lesbičky mi tam objednaly dárek, a to se podrž, protože proboha to nebylo zas tak dlouho po- po revoluci, prosimtě objednaly mi striptérku!

U Petra Voka, 1991

V roce 1992 byla otevřena nová diskotéka Amerika, která navozovala dojem nočního gay klubu amerického stylu. Majitelem měl být americký gay, který se přistěhoval do Prahy. Podnik obsahoval kavárnu, videobar, diskotéku a uzavřené atrium. První gay saunou byla sauna Inkognito v pražských Kobylisích, která nabízela *„solárium, masáže, kosmetiku, občerstvení, prodejní výstavu obrazů, kabinky a tmavou odpočívárnu“*. Po roce 1990 se začaly otevírat také první sex shopy s erotickými pomůckami a pornografií. Jedním z prvních, který se prezentoval i jako gay-friendly, byl sex shop Linda na ulici Jana Masaryka v Praze. V ulici Žerotínova fungoval víceúčelový G-klub, kde bylo možné rovněž sehnat gay pornografii (video i časopisy) a sexuální pomůcky. Mimo Prahu pokračoval v Brně podnik U Richarda. V roce 1991 byl otevřen klub Adonis v Pardubicích, který ale bohužel neměl dlouhého trvání. Navázal na pravidelná setkávání v klubu mládeže Trojka.

10.indd 1 11.11.2024 0:24:18